

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

De dispensatione impedimentorum Matrimonij. Pun. vlt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

poius summarie non citato aduersario cognoscere debet, qua verosimili appareat audiendus est, sin minus repelendus. Audiit autem debet noua querela, non oque libello proposito, quia secundum priorem instantiam tranfit sententia in rem iudicatam, ex Textu in cap. ex litteris ad finem, de in integrum restitut. proponendaque est querela coram eo Iudice, qui adiri potest per simplicem querelam, qui est ipse coram quo prius causa matrimonialis acta fuit, vel agi poterat. Secundo aduertunt sententiam in causa matrimoniali transire in rem iudicatam quoad expensas, in quibus succumbens condemnatus fuit, quia ex firmitate huius condemnationis nullum peccatum fouetur, quae est ratio retractandi sententiam circa matrimonij nullitatem. Ex quo euidenter inferitur, si obseruata sententia ex consensu vtriusque coniugis peccatum cesserit, vti contingit, cum his mouetur circa matrimonij valorem ob impedimentum metus, vel conditionis leuissimi ignorare. Et hic qui allegauit impedimentum succumbit, quia pronuntiata sententia valuisse coniugum legitimo tempore non appellauit, aut appellationem non est prosecutus, non potest aduersus sententiam latam insurgere, quia ex huius obseruatione nullum est peccatum.

Pro complemento doctrinae de impedimentis matrimonij supererat dicendum de impedimento coactionis, & clandestinitatis. Sed de his disp. 2. vbi de matrimonio coacto, & clandestino late egimus.

PUNCTVM VLT.

De dispensatione impedimentorum matrimonij.

Plura in presenti examinanda tract. 2. de legib. disput. vlt. de dispensationib. pro tenuitate nostri ingenij enodauimus, id oque illis suppositis quae propria fuerint huius puncti, decidemus.

§. I.

Qui possint dispensare in impedimentis matrimonij dirimentibus?

- 1. In impedimentis iure naturali, & Diuino dirimentibus nulla humana potestas dispensare potest. Secus in impedimentis iure Ecclesiastico dirimentibus.
- 2. Praeter summum Pontificem nullus alius iure ordinario in praedictis impedimentis dispensare potest.
- 3. Hinc fit iure ordinario non posse Episcopum dispensare in praedictis impedimentis.
- 4. Neque item delegatus summi Pontificis, nisi ei specialiter committatur.
- 5. Commissarius Cruciatum ex delegatione potestatem habet dispensandi in impedimento affinitatis ex fornicatione prouenientis.
- 6. Deinde Nuntij Hispaniarum facultatem specialem habent dispensandi ante & post contractum matrimonium in impedimento publicae honestatis.
- 7. Ratione urgentis necessitatis posse Episcopum dispensare cum his, qui bona fide impedimento ligati contraxerunt, vti matrimonium ratificent, docent Doctores committer.
- 8. Explicatur qualis sit urgentis necessitatis hanc potestatem concedens.
- 9. Praedicta potestate gaudet Episcopus non solum post contractum matrimonium, sed etiam ante, si casus necessitatis exigentis dispensationem occurrat.
- 10. Aliqui asserunt posse Episcopum post matrimonium contractum, dispensatione neque subreptitia obtenta dispensare in eo impedimento dispensationem Pontificis confirmando.
- 11. Hac extensio non approbatur.
- 12. Vicarius generalis Episcopi non gaudet hac facultate.
- 13. Resoluitur posse Episcopum praedicto Vicario eam facultatem concedere.
- 14. Satisfit oppositis fundamentis.
- 15. Plures Doctores censent non posse Episcopum dispensare in impedimentis matrimonij superuenientibus petitionem debiti interdicentibus.
- 16. Verius est spectata consuetudine hanc Episcopis facultatem esse concessam.
- 17. Ob eam consuetudinem possunt Episcopi dispensare, vti debent petant qui voto castitatis ligati matrimonium contraxerunt.
- 18. Societatis Religiosi, aliquique Mendicantes destinati a suo Provinciali facultatem habent dispensandi ad perendum debitum, cum his qui voto castitatis ligati contraxerunt.

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

EX supra dictis constat aliqua esse impedimenta iure Diuino, imò naturali matrimonium impediencia, alia vero solo Ecclesiastico. In impedimentis iure naturali, & Diuino matrimonium impediencia, qualia sunt impotentiae, & ligaminis, & secundum communem sententiam consanguinitatis in primo gradu nullus potest dispensare, quia nulli inuenitur haec concessa potestas: vti colligitur ex his quae diximus d. tract. 3. disp. 6. punct. 2. & 3. At in impedimentis, quae à iure Ecclesiastico proueniunt, optime potest Pontifex dispensare, licet si adit causa, valide ea non interueniente, siquidem ab eius voluntate habent esse matrimonij impedimenta, vt latius dixi d. disp. 6. punct. 1. Solum erat dubium, An Pontifex dispensando in impedimento, quod matrimonium dirimebat, quo sublato coniuges denuo contrahunt filium illegitimè conceptum legitimum reddat non solum quoad officia Ecclesiastica, sed etiam quoad secularia. In quo dubio etsi plures negauerint, probabilius censuimus affirmatiuam partem tract. 13. de benef. disp. 4. p. 1. §. 5.

Praeter summum Pontificem nullus alius iure ordinario in praedictis impedimentis dispensare potest, quia in lege Superioris nequit inferior dispensationem concedere, nisi ab ipsomet Superiore iure, vel consuetudine reperitur concessum. Vti diximus d. disp. 6. p. 5. At nec iure, nec consuetudine reperitur posse alium a Pontifice iure ordinario in impedimentis dirimentibus dispensare. Ergo horum dispensatio solus est summi Pontificis. Sic docuit Anastas. Germanus de sacrorum immunitatib. lib. 3. cap. 11. n. 105. Tolet. lib. 7. sum. cap. 18. num. 5. Gutier. de matrim. cap. 12. num. 2. Sanch. plures referens lib. 8. disp. 6. n. 14.

Hinc fit in his impedimentis iure ordinario non posse Episcopum dispensare, quodque de impedimento affinitatis, seu consanguinitatis decilum est à sacra congregatione teste Farinacio volum. 4. decil. concil. sess. 24. cap. 5. ad finem. ibi. Episcopus auctoritate ordinaria non habet facultatem in qd adibus affinitatis, seu consanguinitatis à iure prohibitis contrahentes matrimonia dispensandi. At idem est de aliis impedimentis. Quare non est audiendus Dominie. Sotus in 4. d. 4. 2. quest. 1. art. 1. ante solutionem ad primum principale, asserens posse Episcopum dispensare in impedimento cognationis ortae ex Baptismo tempore necessitatis collato. Et q. 2. articul. 2. in fine corp. quem sequitur Ludouic. Lopez 2. part. instruct. cap. 51. in fine. Eman. Saa, verbo Matrimonium, vbi de impedimentis dirimentibus num. 6. asserens dispensare posse in impedimento cognationis legalis. Et d. 41. q. unica art. 2. in fine. Cui adharet Ludouic. Lop. tract. de matrim. cap. vltim. vers. propterea. Saa, verbo matr. vbi de impedimentis dirimentibus n. 12. dicens in impedimento publicae honestatis ex sponsalibus ortae, si expeditissimum non sit accessus ad Pontificem posse Episcopum dispensare. Non inquam Sotus, neque alij Doctores ipsum sequentes audiendi sunt, quia nullo fundamento nituntur, cuius virtute in his impedimentis hanc potestatem Episcopo concedant, cum in aliis impedimentis ex omnium ferè sententia denegetur. Sicuti rectè orauit Sanchez dicta disp. 6. n. 17. Gutier. tract. de matr. c. 12. n. 4.

Secundo fit in his impedimentis neque Legatum summi Pontificis potestatem habere, nisi ei specialiter committatur, quia in dispensationibus non habet Legatus à latere ampliore facultatem in prouincia sibi commissa, quam Episcopus in sua diocesi: sicuti docent Glossa in cap. quia circa, verbo à sede. Et cap. quod dilectio, verbo indulgentiam de consanguinit. & affinit. Innocent. in cap. ex parte num. unico de Transiuntibus. Et ibi Immoles num. 6. Abbas in cap. quod translationem, num. 9. de officio legati. Couarru. de sponsal. 2. part. cap. 6. §. 10. num. 1. Anton. Cuchus lib. 2. in fin. maiorat. tit. 1. num. 141. Coninch. disp. 3. dub. 3. concl. 5. Gutier. de matr. cap. 12. num. 3. Sanch. lib. 3. disp. 6. n. 15. & alij passim.

Dixi iure ordinario, nam ex delegatione Commissarius Cruciatum potestatem habet dispensandi in impedimento affinitatis ex fornicatione prouenientis cum his, qui seruata forma Trident. Conc. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. contraxerunt hoc impedimento ligati, si tamen ex parte vnus contrahentis bona fides aduenit tempore contractus matrimonij, ipsique declarata fuerit eius nullitas, tamen causa specialis non declaratur, vti aduertit Sanch. lib. 8. disp. 6. n. 23. Gutier. c. 12. num. 8. Coninch. disp. 3. dub. 3. concl. 6. in fine. Gaspar Hurtado de matrim. disp. 26. difficult. 2. num. 8. Basilus Ponce, lib. 8. cap. 13. num. 8. Insuperque potestatem habet legitimandi prolem susceptam, & suscipiendam ex eo matrimonio. Quod intelligendum est quando fuit suscepta vtriusque contrahentis mala fide, vti aduertunt Sanch. Coninch. Basil. & Hurtad. supra. Nam stante bona fide ex parte vnus proles inde concepta legitima est iuxta Textum in cap. ex venore. Qui filij sint legitimi. Hanc potestatem dispensandi, & legitimandi prolem exercere potest Commissarius etiam praesente Pontifice, quia est ei ab eque vlla restrictione concessa, sicuti notantur Sanch. Basil. Coninch. & alij supra.

Deinde Nuntij Hispaniarum facultatem specialem habent dispensandi ante & post contractum matrimonium, in impedimentis

dimento publicæ honestatis, legitimandique prolem suscipiam, teste Nicolao Garcia, 11 part. de beneficiis, cap. 5. num. 367. quem approbare videtur Basil. Ponce, lib. 8. cap. 13. num. 7010.

7 Ratione tamen virginitatis necessitatis posse Episcopum dispensare cum his qui bonâ fide impedimento ligati contraxerunt, ut matrimonium ratificent docent communiter Doctores, Sylvest. verbo dispensatio, quest. 9. §. decimoquinto. Artilla ibi: num. 20. Angel. num. 5. Nauar. cap. 22. num. 85. Sanch. lib. 2. disp. 40. num. 3. Coninch. disp. 33. dub. 3. concl. 7. Valq. 1. 2. disp. 178. cap. 2. num. 16. Rebell. 2. part. de obligat. iustit. lib. 3. quest. 5. num. 20. Salas de legib. disp. 20. sect. 3. num. 25. Basilius Ponce, lib. 8. cap. 13. num. 2. Riccius praxi decis. 261. Gaspar Hurtado disp. 26. de matr. difficult. 2. num. 6. Gutier. de matr. cap. 49. num. 7. & alij plures apud ipsos. Ratio, quia cum hæc facultas dispensandi animarum bono maximè expedit, non est verosimile Episcopis denegatam esse à Pontifice, præcipuè cum ipse Pontifex ignorare non possit passim Episcopos hac facultate vti, Doctorè que litteris, & scripturis mandare ea vti posse.

8 Vt autem hæc potestate Episcopus utatur virgens necessitas esse debet, qualis est si coniuges absque graui inconuenienti separari non possunt, neque pro dispensatione obtinenda est facilis recursus ad Pontificem, vel ad eum qui vices Pontificis habet, tum ob pauperatam, tum quia Pontifex, & priuilegiatus longè distans, & interim coniuges incontinentiæ periculum patiuntur, vti aduertunt prædicti Doctores. Neque pauperibus coniugibus obligatur Episcopus pecunias concedere, ut dispensationem impetrent, sicuti asseruit Gab. Vafq. loco citato: quia alia opera nobiliora Episcopo offerri possunt, in quæ suam pecuniam expendat, ut bene Salas, de legib. disp. 20. sect. 3. num. 27. Sanch. lib. 4. sum. cap. 40. num. 39. Basil. Ponce, lib. 8. de matr. cap. 13. num. 3. Et latius diximus dicta disp. 6. de legib. p. 5. num. 9. Item impedimentum debet esse secretum, aliàs non vergeret necessitas obtinendi ab Episcopo dispensationem, vti docuerunt pluribus relatis Riccius, Sanch. Coninch. Basil. loci allegatis. Præterea debent coniuges matrimonium bonâ fide contraxisse, quia non presumitur Pontifex aliter velle facultatem Episcopo concedere: coniuges enim mala fide contrahentes digni non sunt Ecclesiæ benignitatem experiendi, cuius salubria præcepta temere contempserunt. Vnde si temerè, & malitiosè omnis denunciationibus contraxerint, nequaquam poterit Episcopus dispensare ob rationem Concil. Trident. sess. 24. cap. 5. de reform. matr. quia eius auctoritatem contempserunt, indignique sunt experiendi Ecclesiæ benignitatem, sicuti aduertit Sanch. Coninch. & Basil. loci alleg. Quinimò Nicol. Garcia 11. part. de beneficiis, cap. 5. num. 357. vtriusque coniugis bonam fidem ad hanc Episcopalem dispensationem exigit; aliàs coniugi malâ fide contrahenti dispensatio concederetur. Sed rectius Thom. Sanch. lib. 2. disp. 40. num. 4. Et Basil. Ponce, lib. 8. cap. 13. num. 4. censent vnius coniugis bonam fidem sufficientem esse ad hanc dispensationem concedendam, quia stante vnius coniugis bonâ fide censetur matrimonium bonâ fide contractum. Argum. cap. cum in iuriuicio de clandestina desponsat. Et cap. ex tenore. Qui filij sint legitimi. Neque æquum erat, ut malitia vnius alteri noceret, potius namque benignitatem Ecclesiæ decet, ut ratione innocentis nocenti beneficiat.

9 Prædicta potestate gaudet Episcopus non solum post contractum matrimonium, sed etiam antea, si casus necessitatis exigentis dispensationem occurrat, sicuti occurrere potest, cum aliquis morti proximus matrimonium contrahere astringitur ob legitimandam prolem, ob restaurandum honorem ob discordias sedandas, vel ob propriæ animæ salutem, vti docuerunt Sanch. lib. 2. disp. 40. num. 7. Gab. Vafq. dicta disp. 178. cap. 2. Salas de leg. disp. 20. sect. 3. Basil. Ponce, lib. 8. c. 13. num. 6. Gaspar Hurtado, disp. 16. diff. 2. num. 7. Et colligitur ex cap. 2. de desponsat. impuber. ibi: Distinctius inhihemus, ne aliqui ante ætatem canonibus præscriptam coniungantur, nisi forte aliqua virginitatis necessitate interueniente, ut potè pro bono pacis talis coniunctio toleretur. Toleretur inquam non permissiue, sed approbatiue, ut aduertit Basil. Ponce, d. cap. 13. num. 6. Ergo ex virginitatis necessitate ante contractum matrimonium potest Episcopus in impedimento ætatis dispensare, sed eadem est ratio in aliis impedimentis. Ergo in omnibus admitti debet hæc dispensatio. Ratio autem id manifestè conuincit, idèò namque conceditur Episcopo potestas dispensandi in his impedimentis matrimonio contracto, quia communi Reipublicæ bono, animarumque saluti expedit, ne virgente necessitate homines remedio salutari destituantur: at ante matrimonium contractum virgere ea necessitas dispensationis potest, vt compertum est. Ergo concedenda est Episcopis hæc potestas.

10 Ad hæc reduci potest sententia Glossæ, Cardinalis, Hostiensis, Henrici Alexand. de Neao, & aliorum in cap. quia circa, de consanguinit. & affinit. Speculatoris tit. de desponsat. §. nunc de Episcoporum, num. 17. vers. 144. Seluæ beneficior. 4. part. 27. num. 140. Bertrachini tract. de Episcopo, lib. 4. part. 2. qu. 49.

num. 139. vers. 141. Conrad. in templo iudic. lib. 2. cap. 5. de Episcopo §. 4. num. 10. vers. 140. Gut. de potest. Pontificis c. 17. vers. 127. sub dubio Basilius Ponce, lib. 8. cap. 13. Et Gaspar Hurtado disp. 26. difficult. 2. asserentium posse Episcopum post matrimonium contractum dispensationeque subreptitiâ obtentâ dispensare in eo impedimento, dispensationem Pontificis confirmando. Quia id videtur concessum in d. cap. quia circa, quatenus Pontifex consultus de his qui subreptitiâ, dispensatione contraxerunt respondit Episcopo interroganti: Dissimulare poteris, ut remaneant in copula sic contracta, cum ex separatione videas graue scandalum imminere, illa namque dissimulatio dispensatio est. Nam licet dissimulatio superioris, quæ suo facta, & impunitate fit non sit dispensatio, ut probat Textus in cap. cum iam dudum de præbendis: at dissimulatio verbis facta dispensatio censeri debet, quia est quædam approbatio.

Hæc tamen extensio mihi non probatur, quia nullo fundamento nititur. Nam ex Textu in cap. quia circa, nullatenus colligi potest Pontificem Episcopos hanc potestatem concessisse, ad summum enim probatur eo casu datam fuisse illi Episcopo eam facultatem, non tamen inde inferendum est omnibus Episcopis datam esse. Sed neque hoc ex prædicto Textu probatur. Non enim Pontifex alicuius dispensationis meminit, sed solum dixit ob graue scandalum ex separatione imminens permittens esse illos coniuges in sua bona fide perseverare. Si autem ipse Pontifex dispensaret, vel facultatem dispensandi Episcopo concederet, monendi essent coniuges, ut matrimonium reualidarent, quia copula subsequens cum procederet ex errore, quo credebant se matrimonio esse ligatos matrimonium constitueri non poterat, ut falsò, & factis inconsequenter suis principibus existimauit Basil. Ponce, dicto lib. 8. cap. 13. num. 7. vt interpretationem legitimum Thom. Sanchez libro 2. de matrimon. disputat. 38. numero 12. impugnetur.

Vicarius verò generalis Episcopi prædictâ facultate dispensandi non gaudet, tamen si eius facultate expressum esset, ut possit dispensare in casibus Episcopalis etiam matrimonialibus, quia cum ij casus non pertineant Episcopo iure ordinari, sed extraordinario, ob virgentem necessitatem non censetur Episcopos, vti docuit Henric. lib. 12. c. 15. num. 1. Sanch. lib. 2. disp. 40. n. 9. & 10. Gutier. de matr. cap. 49. num. 12. & 13.

An autem Episcopus eam facultatem suo Vicario vel alij teri delegare possit, difficultate non caret, quod iurisdictionis voluntaria commissa ex priuilegio Principis delegari non potest, secundum Bald. leg. 3. num. 6. Cod. quando procurator non est necesse. Et tradit Gratian. plures referens reg. 44. num. 13. sed hæc iurisdictionis dispensandi in casu virginitatis necessitatis commissa est à Pontifice Episcopis, ergo nequeunt Episcopi eam delegare. Et confirmari potest tum ex cap. vlt. §. fin. de officio delegati, vbi dicitur: Quod nulli cui commissum fuerit excommunicare, vel absolueri aliquos, dispensare cum irregularibus licet hæc alijs demandare, quia non iurisdictionis sed certum ministerium illi committitur: tum ex decreto Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. de reformat. ibi: Et in quibuscumque casibus, concedit namque Episcopis casus occultos, ut possint ab eis per se ipsos, vel per Vicarium specialiter deputatum, quoscumque sibi subditos absolueri. Ergo ex se Vicarium deputare Episcopi non poterant, aliàs vti quid Concilium id expressit? Sed omnino tenendum est posse suo Vicario, & committere alteri potestatem dispensandi in impedimentis ob virgentem necessitatem specialiter delegare, sicuti docuit Couarr. lib. 3. var. cap. 2. §. num. 6. Sanch. lib. 2. disp. 40. §. num. 15. Gutier. de matr. cap. 4. num. 16. Ratio ea est, quia hæc potestas à Pontifice conceditur Episcopis quatenus tales sunt. At iurisdictionis Principis priuilegio, competens alicui non quæ talis persona est, sed quatenus talem dignitatem, vel officium retinet, non est delegata, sed ordinaria, & iurisdictionis ordinariæ iura habet, ut tradit Bart. in leg. ambitiosa, num. 44. ff. de decretis ab ordine faciendi. Couarr. d. cap. 2. §. num. 6. Sanch. disp. 40. num. 14. Gutier. num. 16. Ergo hæc potestas Episcopis competens cum eorum dignitati, & officio perpetuò sit annexa delegari potest iuxta Gloss. in cap. fin. de officio ordinarij. Quod adeo verum est, ut non solum possit Episcopus hanc potestatem delegare pro vno vel alio casu occurrente, postquam ipse casus euenierit, ut placuit Henric. lib. 6. de potest. cap. 14. num. 7. iuncto commento litt. O. Et lib. 14. de irregularitat. cap. 19. in fine, sed antequam casus vllus euenierit poterit hanc potestatem suo Vicario, vel alteri ad omnes casus euenturos specialiter delegare. Verbum enim specialiter non specialem casum exigit, sed specialem, & expressam delegationem, ut tradit alijs relatis Sanch. d. disp. 40. n. 17. Gutier. cap. 49. num. 21.

Neque obstat oppositum fundamentum: admitto iurisdictionem commissa à Principe delegari non posse, si commissa sit personæ, secus verò si commissa sit dignitati, vel officio in perpetuum. Erat Textum, in cap. vlt. §. fin. de officio delegati respondeo id esse intelligendum, quando nudam ministerium

committitur personæ, quod non est quando ex privilegio perpetuo dignitati concessio eam potestatem habet, quia tunc non est nudum ministerium, sed iurisdictionio ordinaria. Ad decretum Concilii respondet opinio Sanch. & Gutier. *locis allegatis* non posse Vicarium ratione vicariatus dispensare in illis casibus, qui ob vrgentem necessitatem Episcopis conceduntur, bene tamen si specialiter ad id munus fuerit deputatus. Neque enim dicendum est in hac commissione Episcopis facta certæ personæ indultum electam esse, liquidem nō solum Episcopis presentibus, sed futuris facta est. At futuri Episcopis incogniti sunt. Ergo illis electis non est electa indultia certæ personæ, vt optime docet Iason in *leg. more. num. 65 ff. de iur. iudic. omnium iudic. Gregor. Lopez in leg. 47. in fine. tit. 13. par. 3. Menoch aliis relatis lib. 1. de arbit. q. 64. n. 17.*

Porro si de impedimentis matrimonio superuenientibus loquamur, quæque debiti petitione interdicunt, vt est affinitas contracta cum coniuge ob incestum cum eius consanguinea in primo vel secundo gradu commissum, vel spiritua- lis cognatio ob filium leuatum ex sacro fonte, plures grauius- que Doctores. Couaruu. in 4. decret. 2. p. cap. 7. §. 2. num. 6. ad inom. Marten. lib. 5. recopilat. tit. 1. Rub. gloss. 1. num. 103. Graffus d. p. decif. lib. 2. cap. 8. num. 3. Galpar Hurtado disp. 26. difficult. 2. & alij quorum meminit Gutier. lib. 1. canon. q. cap. 23. num. 16. existimant Episcopo nequaquam competere hanc potestatem dispensandi, nisi ad summum in casu vrgentis necessitatis, vt diximus competere in impedimentis matrimonium dirimentibus, vt matrimonium contrahatur, quia nullibi reperitur hæc potestas Episcopis concessa.

Ceterum est spectata rigore prædicta sententia amplectenda sit; at spectata consuetudine cenfeo verissimum posse Episcopum cum his coniugibus in debiti petitione dispensare, vt probat vsus, & consuetudo, quem habent in his impedimentis dispensandi. Neque dici potest id fieri ob vrgentem necessitatem, cum facilis semper aditus pateat ad Religiosos Mendicantes, qui hac potestate dispensandi gaudent. Atque ita iustinet Valencia 4. d. disp. 10. q. 5. p. 5. Sanch. lib. 8. disp. 12. m. 13. Basili. Ponce lib. 8. cap. 13. num. 9. Gutier. de matr. cap. 122. num. 5.

Ob eandem consuetudinem asserendum est posse Episcopum dispensare, vt debitum petat ij qui voto absoluto castitatis legam matrimonium contraxerunt. Nam esto hæc dispensatio sit relaxatio partis voti castitatis absoluti, ideòque ex iure non competit Episcopis, competit tamen illis ex consuetudine, vt tradit aliis relatis Sanch. lib. 8. disp. 12. a num. 4. Gutier. de matr. cap. 122. n. 14.

Illud est omnino certum Societatis Religiosos, aliòsque Mendicantes, quique horum privilegio communicant, si a suo Prouinciali facultatem habeant posse dispensare ad petendum debitum cum iis, qui voto simplici castitatis ligati contraxerunt, quique post contractum matrimonium affinitatem habent, vt constat ex concessione facta à Pio V. relata in *manu scriptis fol. 79. Et in nostris Privilegiis, verbo dispensatio §. 8. & 9. Et tradit plures referens Sanch. lib. 8. disp. 16. n. 3. & Gutier. d. cap. 122. n. 14. & seqq. Et licet Manuèl Rodr. addit ad bullam §. 13. num. 17. hoc privilegium Religiosis concessum dispensandi ad petendum debitum cum iis, qui voto castitatis ligati contraxerunt, vel post contractum matrimonium affinitatis impedimento astringantur, extendat ad eos, qui cognationem spiritualem contraxerunt. Rectius tamen Sanch. lib. 8. disp. 16. n. 9. negat, quia est diuersum impedimentum, & privilegium non debet ex vno casu ad alium diuersum extendi.*

§. II.

Quæ sint causæ ob quas Pontifex in impedimentis matrimonium dirimentibus dispensare licite possit?

1. Vrgentior causa requiritur pro gradu propinquiori, quam pro remoto.
2. Expenduntur latè causæ, qua communiter à Doctoribus assignantur.
3. Expenduntur causæ pro dispensatione votorum Religionis, & Castitatis.
4. Existente causâ legitimâ an teneatur Pontifex dispensare? Remissius respondetur.

Quædam ex his impedimentis proueniunt ex solâ lege Pontificia, vt est impedimentum affinitatis, consanguinitatis, cognationis legalis, vel spiritualis, &c. Alia supponunt specialem obligationem proueniencem à voluntate ipsorum coniugum matrimonio aduersam, vt sunt votum Religionis, & Castitatis. Hoc postro, Communis est omnium sententia vrgentiorum causam requirit, vt dispensatio concedatur in gradu propinquiori consan-

guinitatis, vel affinitatis, quam in remoto, quia quo gradu propinquior est, eo minus decet coniunctio. Et eadem ratione grauior causa exigitur pro dispensatione consanguinitatis, quàm affinitatis, & pro dispensatione cognationis spiritualis, quàm legalis, & pro voto solemnî, quàm simplici. Quod enim vinculum strictius est, eò magis vrget ratio prohibitoria. Deinde cæteris paribus, facilius in prædictis impedimentis dispensatur cum Principibus, quàm cum nobilibus, & facilius cum iis, quàm cum diuitibus, & facilius cum iis, quàm cū hominibus ex infima plebe. vt colligitur ex Conc. Trident. *sess. 24. cap. 5.* asserente in secundo gradu consanguinitatis solum magnis Principibus dispensationem concedi debere. Neque inde fit vitium acceptionis personarum committi, cum adsit specialis ratio huius prerogatiæ concedenda, scilicet bonum pacis, & Sedis Apostolicæ indigentia, vel saltem grauis utilitas, quæ prouenit ex eo quòd has personas specialiter deuictas habeat, vt notauit Coninch. *disputatio. 33. dub. 5. num. 44.*

Specialiter autem loquendo plures causæ legitimæ assignantur à Doctoribus, quibus Pontifex moueri potest ad dispensationem concedendam, quas breu ter perstrinagemus.

Prima est vitio scandali, quod euenit, si mulier iacturam famæ pariat, nisi viro pro quo petitur dispensatio nubas, vel si his grauis, graueque discordia timeatur, vel periculum fornicationis ob frequentem habitationem, nisi illud matrimonium celebretur. Hæc enim reddunt dispensationem honestam, & conuenientem tum ipsis coniugibus, tum Reipublicæ; sicuti docuit Nauarr. *cap. 22. numero 71.* Couaruu. *4. decret. 2. p. cap. 6. §. 10. num. 13.* Sanch. multis citatis *disp. 19. num. 4.* Basili. Ponce *lib. 8. cap. fin. num. 21.* Coninch. *disp. 33. dub. 5. num. 45.* Secunda, si non reperitur matrimonium æquale in eodem loco, ob angustiam loci, vel ob propagationem familiaris. Nam dispensatione negata cogitur scemina aut innupta manere, quod est graue damnum; aut in alium locum migrare, quod est nimis durum; aut inferiori nubere, quod bono communi non expedit, liquidem ex eo matrimonio infelices solent exitus sperari, & pax mutuaque amor abesse. Sic Sanchez *disp. 19. numero 13.* Basilius *dict. cap. fin. numero 22.* Coninch. *dicto dub. 5. num. 46.* & decimum est à sacra Congregatione 18. Nouembris anno 1570. prout Sanch. refert: æqualitas autem non est pensanda solum ex generis, aut diuitiarum paritate, sed magis ex honestate morum, ne inter coniuges pax deficiat, vt bene aduertunt Sanch. Basilius, & Coninch. *supra.* Tertia est defectus dotis sufficientis, ob quem non potest viro extraneo æquali nubere. Expedit namque bono communi matrimonium inter æquales celebrari. Quod venit intelligendum, etiam si post mortem parentum speret sufficientem dotem habitura, si tamen de præsentî eam notâ habet, neque habere possit, eo quòd nequeat parentes cogere ad dotem competentem sibi assignandam. Nam cum dos de præsentî necessaria sit ad onera matrimonij sustinenda; & constat nullum extraneum æqualem reperiri, qui eam ducere velit, ne cogatur innupta manere, potest Pontifex in impedimento consanguinitatis dispensare. Sic Henric. *lib. 12. de matr. capite 3. numero 9.* Sanchez *dicta disputatio 19. numero 25.* Basilius *capite fin. numero 23.* Coninch. *numero 46.* Quarta, si in aliquo ex coniugibus periculum adsit grauem patiendi iacturam in bonis quæ possidet, vel ius habet possidendi, nisi matrimonium contrahat cum eo quòd est impeditus. Quia ad pietatem pertinet fauere patienti iacturam in propriis bonis. Quæ causa contingit, cum duo consanguinei instituti sunt hæredes sub conditione, vt inter se coniungantur; aut si scemina dotem habeat litibus implicatam, & consanguineus eam volens ducere in negotiis peritus est, neque alius extraneus æqualis ita expertus offeratur. Sic Gutier. *conf. 18. numero 11.* Sanchez *19. numero 19.* & 20. Basili. *dicto cap. fin. num. 23.* Acquisitio autem diuitiarum per se non est sufficiens causa dispensationis, quia non tam ad pietatem, & bonum animæ conducit, quàm ad bonum temporale, quod regulariter in his dispensationibus attendi non debet. Vti aduertit Basili. *d. cap. fin. num. 23.* Quinta causa legitimam dispensationem concedendi est consuetudo aliquis illustri familiaris in eodem sanguine, expedit enim Reipublicæ bono hæc consuetudo, *leg. 1. §. denunciare. vers. publicè. ff. de ventre inspiciendo.* Et sic inter Principes hæc vnica causa pro dispensatione obtinenda assignari solet. Quinimò consuetudo diuitiarum in magna quantitate in eadem familia præbet sufficientem dispensationis causam ex *d. leg. 1.* Quia Reipublica bono maximè expedit familias locupletes integras conferuare, sicuti docent aliis relatis Sanch. *d. disp. 19. num. 30.* Basili. *cap. fin. num. 24.* Coninch. *disp. 33. dub. 5. num. 49.* Galpar. Hurtado *disp. 26. difficult. 3. num. 12.* Sexta; proles habita cum consanguinea ex matrimonio bona fide contracto, quia pietati congruit, ne coniuges separentur iuxta Textum in *cap. quia circa de consanguinit.* Secus verò esset, si proles malâ fide vtriusque coniugis suscepta esset, quia incestus non potest mouere Pontificem, vt dispensationem, & fauorem incestuoso concedat, *capite cum haberet. De eo qui duxit in*

matrimonium ibi: Cum multiplicitas prolis ita suscepta magis eorum crimen exaggeret. Atque ita docent Gutier. lib. 2. can. 99. cap. 13. num. 107. Sanch. plures referens, lib. 8. disputat. 19. num. 33. Coninch. & Hurtado locis allegatis. Septima, excellentia meritorum dispensationem petentis, vel eius cui petitur dispensatio. Sicuti habetur cap. rals coniugio. 1. qu. 7. Pertinet enim ad bonum commune Pontificem illis se gratiam exhibere, ut sic alij ad similia exercenda moveantur. Præterquam quod dignum est, ut benignitatem Ecclesiæ experiantur qui de ea sunt benemeriti. Sic Gallego be cognat. spirit. cap. 22. numero 17. Sanch. disputat. 19. num. 32. Coninch. & Basili. supra. Octava solet legitima causa dispensandi iudicari exhibitio pecuniarum in subsidium Sedis Apostolicæ maxime in gradibus aliquantulum remotioribus. Merito namque ob illud opus pietatis eximi potest à cõmuni legis obligatione. Sanch. num. 15. Gaspar. Hurtado disputat. 26. difficult. 5. num. 12. Coninch. num. 49. His adde legitimam causam dispensationis consurgere posse ex pluribus simul sumptis, quatum singulæ insufficientes reputantur, uti notavit Sanch. d. disp. 19. num. 34. Coninch. & Hurtado. supra.

Quæ hæcenus dicta sunt specialiter procedunt pro dispensatione impedimentoium, quæ ex solo iure Ecclesiastico oriri habent. Si verò loquamur de causis legitimis ad dispensandum in illis impedimentis, quæ ex ipis coniugibus nascuntur, quæ nulla alia sunt, quam votum Religionis, vel castitatis. Et intelligendum est de his votis quatenus solemnia sunt, & impedimentum dirimens præstant matrimonio contrahendo. Nam eo casu gravissima causa, & quæ in bonum commune cedat exigitur. Cum enim observatio inviolabilis, & perpetua votorum, quæ in professione Religionis, Ordinis sacri assumptione emittuntur Ecclesiæ expediensissima sit causa vi cuius hæc observatio relaxetur gravissima esse debet. Eâ verò stante posse Pontificem dispensare, ut probabilius defendimus. 2. p. tract. 16. de statu religioso, disp. ult. punct. ult. At si de votis Religionis, & castitatis simplicibus, quæque matrimonium contrahendum non dirimunt, sed impediunt sermo sit, ea causa dispensandi legitima est, quæ voti executioni obstat: obitare autem potest vel ob periculum graue transgrediendi votum, vel ob grauem difficultatem illud exequendi, sicuti latè explicui tract. 15. de voto. disput. 2. punct. 9.

An verò existente causâ legitimâ teneatur Pontifex dispensare; Dixi dicto tract. 3. de legib. disp. 6. punct. 3. §. 2. Qualiter autem pro dispensatione concedenda cognitio causæ requiratur, ibidem explicui, punct. 13.

§. III.

Quæ expressio falsitatis, vel veritatis suppressio vitiet dispensationem in matrimonij impedimentis.

- 1 Semper est expr. mendus gradus dispensandus.
- 2 Negant plures taciturnitatem copula inter consanguineos, vel affines irritare dispensationem.
- 3 Ex quâ doctrinâ inferitur iniquè Ordinarios cum dispensationem expeditur, interrogare dispensandos, an copulam habuerint?
- 4 Probabilior est sententia asserens mentionem esse faciendam copula.
- 5 Soluitur oppositum fundamentum.
- 6 Qualiter mentio faciendâ est copula siue publica, siue secretat
- 7 Sanchi, negat extendi prædictam doctrinam ad eos qui impedimento cognationis legalis, spiritualis, vel publica honestatis legati sunt. Sed contrarium est probabilius.
- 8 Copula habita eo sine, ut facilius impetretur dispensatio, hic sine explicandus est.
- 9 Si contrahentes copulam, seu infamiam ex ea prosernentem allegent pro causâ dispensationis, eamque copulam habuerint, ut facilius possent dispensationem impetrare, obligati sunt intentionem declarare.
- 10 Aliis difficultatibus, quæ circa hanc materiam occurri possunt remissivè respondetur.

DE hac quæstione latè egi dicto tract. de legib. disp. 6. punct. 16. §. 3. 4. & 5. Semper enim exprimi debet gradus dispensandus. Si autem essent coniuges consanguinei, vel affines in tertio gradu, & proponeretur secundus, dispensatio valida esset, quia sub secundo tertius continetur, sed non econtrâ: uti plures referens docet Sanch. lib. 8. disp. 24. num. 17. & 18. Gutier. de matr. cap. 124. num. 8. & 9. Basili. lib. 8. cap. 17. num. 31. Quod si coniuges consanguinei, vel affines essent duplici ex parte, id ex stylo curiæ Romanæ videtur explicandum necessario, ne vitietur dispensatio, teste Sanch. lib. 8. disp. 24. n. 5. Basilio Ponce lib. 8. cap. 17. §. 5. n. 25. Coninch. dub. 6. num. 81. Gaspar Hurtado disputat. 26. difficult. 6. Gutier. cap. 124. nu-

mero 1. & decim referunt à Rota in nouiss. volum. 5. Hæc de us. 17. Et lib. 2. decif. 70. numero 1. tamen contrarium sentiat Henric. lib. 12. cap. 10. Petr. de Ledesim. ubi de matr. cap. 27. & alij relati à Sanch. supra. Quinimò sæpè non est sufficiens explicare gradum consanguinitatis, sed necellario explicandus est qualis sit. V. g. si femina sit amita illius quocum nubere velit, teneatur hæc consanguinitatis qualitem explicare. Nam cum per matrimonium reddatur subdita, & inferior suo consobriño, cui iure naturæ superior erat, iustè exigitur mentio huius qualitatis dispensationem difficiliorẽ reddentis, ut aduertit Sotus in 4. dist. 40. q. unica. art. 3. vers. quarta demum. Molina 1. de instr. disp. 16. 1. vers. illud tamen. Sanch. disp. 24. num. 12. Gutier. de matr. cap. 124. num. 4. esto contra sententiam Basili. lib. 8. cap. 17. num. 27. Ob eandem rationem, si publicæ honestatis impedimentum ex matrimonio nascatur expandendum est, quia difficilior dispensatur, quàm impedimentum ortum ex sponsalibus, uti docuerunt Sanch. num. 10. Gutier. n. 7. aduersus Basili. d. cap. 17. num. 30.

Solum superest difficultas An taciturnitas copulæ inter consanguineos, vel affines irritet dispensationem consanguinitatis, vel affinitatis?

Negant irritare grauisissimi Doctores. Nauarr. lib. 4. consil. tit. de sponsalibus. consil. 2. in fine: alias tit. de consanguinit. & affinit. consil. 10. in fine. Salcedo addition. ad pract. Bernard. Diaz. cap. 126. vers. unde merito. Quand. in 4. d. 41. disp. unica. ante. proposit. Eman. Saa. verbo dispensatio. num. 11. Henric. lib. 12. cap. 2. num. 7. Petr. de Ledesim. de matrim. q. 16. art. ubi dubit. difficult. 3. concl. 1. & in sum. ubi de matr. cap. 27. circa 1. consil. dub. 4. Rodrig. 1. 2. sum. cap. 238. num. 8 Vega 21. sum. cap. 34. casu 97. Basili. Ponce lib. 8. cap. 17. §. 6. num. 32. & segg. Gaspar Hurtado disputat. 26. de matr. difficult. 5. Zeevallos pract. q. 77. num. 6. Mouentur quia incestus per se non eget dispensatione, cum impedimentum non sit matrimonio contrahendo. Ex alia parte non reddit difficiliorẽ dispensationem consanguinitatis, vel affinitatis, sed potius mouet Pontificem ad illius concessionem. Ergo ex eius taciturnitate vitari non potest dispensatio. Nam ut tradit Glossa in cap. super litteris de rescriptis, verbo litteras. Ex ibi Felin. num. 8. Decius, num. 9. Berolius. num. 7. 5. quoties tacetur veritas, quæ si fuisset expressa faciliorem redderet concessionem, concessio non est subreptitia censenda. Præterea copulam explicandam esse in dispensatione consanguinitatis, vel affinitatis non est statuum iure scripto, ut de se constat, neque etiam consuetudine, aut stylo curiæ, siquidem eam consuetudinem, & styllum plures Doctores negant, tamen alij affirmant. Ego non est ea obligatio inducenda.

Ex his inferunt prædicti Doctores iniquè Ordinarios cum dispensationem super consanguinitate, vel affinitate expeditur interrogare dispensandos an copulam habuerint, cum eius mentio necessaria non fuerit. Quod si aliquando in litteris dispensationis apposta fuerit clausula, dummodo copulam non habuerint, intelligi debet de copula publica & probata, secus de secreta, ideoque, etsi copulam habuisset, negare cum restitutione possunt.

Nihilominus etsi prædicta sententia probabilis sit, probabiliorẽ existimo, quæ asserit mentionem esse copulæ faciendam, faciendam inquam, si copula publica sit in dispensationis petitione, si autem copula fuerit secreta in sacra Penitentiaria. Sic pluribus firmat Sanch. lib. 8. disp. 25. num. 8. Gutier. lib. 1. canon. cap. 15. num. 12. & de matr. cap. 124. in fine. Coninch. disp. 33. dub. 6. num. 83. Rebell. lib. 3. de matr. q. 50. 24. Valerius Reginald. in praxi fori penitent. lib. 3. in num. 200. vers. simulque. Ludouic. Lopez instruct. conscient. 1. cap. 296. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. q. 104. Zerola in praxi Episc. cap. 1. p. verbo dispensatio. §. 4. Stephanus Quaranta in summo bullarij verbo matrimoniales dispensationes. num. 13. Marc. Anton. Genouen. in praxi Archiepisc. curiæ Neapolit. cap. 2. num. 4. Nicolaus Garcia de benefr. par. 8. cap. 3. n. 31. & segg. referunt à sacra Congregatione sæpè esse becifum, quæque declarationes adducit Barbosa in remissionib. Concilij sess. 24. cap. 1. Moucor, nam etsi incestus solet faciliorem reddere dispensationem, cum non ex malitia ad ipsam impetrandam habitus est, sed ex infirmitate: attamen facit, ut dispensatio aliter concedatur quàm concedenda esset eo non habito. Quippe expresso, incestu dispensat Pontifex poenitentias aliquas iniungens, & maiorem pecuniæ summam exigens, præcipique superstiti, ne alius matrimonium ineat. At tacere veritatem, quæ expressa non solet Pontifex eodem modo dispensare, reddit dispensationem subreptitiam, ut latè probauit dicta disp. 6. de legib. p. 16. §. 3. Et docet Sanch. lib. 8. disp. 21. n. 17. Ergo ex taciturnitate copulæ redditur dispensatio subreptitia.

Neque his obest, quod Ordinarij raro, vel nunquam soleant interrogare dispensandos, an copulam habuerint. Atque Gutier. de matr. cap. 124. numero 14. quia cum mentio illius in supplicatione facta non sit, supponunt habitam non esse Ordinarij namque solum tenentur inuestigare, an preces veritatis nitantur? Quod si aliquando hæc præstiterint interro-

gationem vel ex officio, vel quia Pontifex in rescripto apposuit clausulam, *Hummodo copula habitam non sit*, teneatur dispensandi causam manifestare quantumcumque occultra sit, si forte in sacra Penitentiaria dispensationem illius non obtinuerint, aut non incederint obtinere quia vt bene inquit Sanch. *dicta disp. 2 §. 1. & 16.* Et Gutier. *num. 14.* hæc interrogatio non tendit ad puniendam copulam, sed ad impediendum dispensationis subreptitiæ vsum, & matrimonium irritum; quo casu teneatur dispensandi veritatem fateri, vel à dispensationis vfu desistere vt latius Sanch. *lib. 3. disp. 14. num. 3.*

5 Hinc soluitur oppositum fundamentum: dicimus namque ex stylo curiæ huius copulæ mentionem esse faciendam, & merito, nam vi prædictæ obligationis acceritur consanguinei, vel affines matrimonium contracturi ab incestu. Neque huic stylo obstat, quod plures Doctores illum negent, cum longè plures, & grauiori penitentia asserant: id enim solum probat nostram sententiam non esse vnaquaque certam, quin contraria probabilis.

6 Dixi mentionem esse copulæ faciendam in supplicatione dispensationis, quando copula publica est, quia inde nullum detrimentum dispensandis pronenit, potius namque scandalo fastidiantur. At si copula secreta sit non est credendum Pontificem velle illi us fieri publicè mentionem, quia id cederet in dispensandorum infamiam, idè què non in supplicatione dispensationis publica, sed in sacra Penitentiaria tacito nomine contrahentium manifestari incestus debet simul cum gradu affinitatis, vel consanguinitatis, in quo Pontifex dispensat, vel dispensaturus est, vt notauit Gallego *de cognat. spirit. cap. 2. num. 3.* quem sequitur Sanch. *lib. 3. disp. 14. num. 11.*

7 Sed an hæc doctrina extendenda sit ad eos, qui impedimento cognationis legalis, spiritualis, vel publicæ honestatis ligati sunt. Nou conueniunt Doctores. Nam Sanch. *lib. 8. disp. 2. §. num. 9.* negat eo quòd copula inter hos habita non sit propriè incestus, neque ad sit stylus curiæ de illius manifestatione. Sed contrarium probabilis censuit Gallego *de cognat. spirit. cap. 2. num. 3. & seqq.* Garcia *de benefic. 8. p. cap. 7. num. 65.* vbi num. 66. refert decisiones sacre Congregationis. Raro est, quia copula habita cum illis, qui matrimonium contrahere impediuntur in reuerentiam alicuius virtutis incestuosa est, vel sacrilega, vt ipse Thom. Sanch. pluribus relatis tradit *lib. 7. disp. 5. num. 6. & 7.* At copula habita inter eos, qui impedimento cognationis spiritualis, legalis, & publicæ honestatis obstricti sunt prohibetur in reuerentiam virtutis, religionis, vel pietatis, vt ipsemet Sanch. fatetur *num. 10.* Ergo est specialis mentio illius faciendæ in supplicatione dispensationis horum impedimentorum, sicuti fit cum petitur

dispensatio impedimenti consanguinitatis, vel affinitatis. Præterea negare non possumus expressâ hac copula Pontificem non eodem modo dispensationem in his impedimentis concedere, ac si expressa non fuisset. Quippè expressa copula maiorem pecuniæ compositionem exigit, penitentias iniungit, & superflitem prohibet, ne ad aliud matrimonium transeat: quæ est ratio ob quam ipse Sanch. fatetur illius esse mentionem faciendam, cum impetratur dispensatio in impedimento consanguinitatis, vel affinitatis.

Quod si copula habita sit eo fine, vt facilius impetretur dispensatio: Henric. *lib. 12. de matr. cap. 3. num. 8.* Garcia *8. p. de benefic. cap. 3. n. 95.* censent, si contrahentes alias causas pro dispensatione allegauerint non opus esse huius qualitatis copulæ mentionem facere. Sed rectius contrarium censuit Gutier. *lib. 1. canon. 99. cap. 15. n. 20.* Sanch. plures referens *lib. 8. disp. 2. §. n. 38.* eo quòd ex stylo curiæ in rescriptis dispensationis in cuius supplicatione mentio copulæ facta est, hæc clausula apponatur, *Hummodo copula habitam non sit spe dispensationis facilius obtinenda.*

Illud verò existimo certum, si contrahentes copulam, seu infamiam ex ea provenientem allegent pro causa dispensationis, eamque copulam habuerint, vt facilius possent dispensationem impetrare, obligatos esse eam intentionem declarare. Tum quia intentione expressa difficilius Pontifex dispensat, & grauiori penitentia iniuncta, copiosiorque summa pecuniæ exacta. Tum quia ea tacita intentione virtualiter falsum exprimitur, cum proposita copula, nec declarata illius malitia censetur ex fragilitate carnis commissa. Atque ita docent Sanch. & Gutier. *supra.* Garcia *dicto cap. 3. num. 96.* Navarr. *cap. 22. num. 86.* Tolet. *lib. 7. cap. 18.* Rodrig. *99. regalar. 2. t. 9. 46. art. 6.* Rebellus *2. p. lib. 3. quest. 5. num. 24.* Probabile tamen est hanc intentionem iniquam manifestam esse debere, nam si interius tantum concepta sit, cum humanæ potestati non subdat, non videtur necessariò exprimenda, vt notauit Gaspar Hurtado *disp. 26. de matr. difficult. 5. in fine.*

Supererat dicendum, An ligatus duplici impedimento debeat vtriusque mentionem facere, ne subreptitia sit dispensatio. Sed de hac difficultate dixi *disp. 6. de legib. p. 16. §. 4. n. 10.* Item explicandæ erant clausulæ apponi solitæ in dispensationibus pro foro conscientie, & externo, nisi de his latè egissem *disp. p. 1. §. 1. & 2.* Item quando causa in dispensationibus allegata subsistere debet, & quando ex eius cessatione corrumpatur dispensatio. Sed de his actum est *disp. 4. de legib. vbi de privilegiis. p. 15.* idè què omnia quæ huic tractatui de matrimonio desiderari poterant explicata sunt. Vtinam rectè, & in Dei honorem.

